

YOKSULLUKLA MÜCADELEDE DERİN YOKSULLUK AĞI ÇALIŞMALARI

17 EKİM DÜNYA YOKSULLUKLA MÜCADELE GÜNÜ

“HERKES İÇİN GÜVENLİ EVLER”

17.10.2026

Hazırlayanlar:

Hacer Foggo, Melek BAHAT,
Önder UÇAR, Özlem YALÇINKAYA

Uluslararası Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması Günü: Herkes için Güvenli Evler

Herkes için Onurlu Yaşam: Yoksulluk İnsan Hakları İhlalidir

17 Ekim Uluslararası Yoksulluğun Ortadan Kaldırılması Günü'nde, Açık Alan Derneği ve Derin Yoksulluk Ağı olarak hatırlatıyoruz: **Yoksulluk; yeterli beslenememek, sağlıksız bir evde yaşamak, tedaviyi ertelemek, eğitimden kopmak ve hayatını sürekli borçlanarak sürdürmek zorunda kalmaktır.** Aynı zamanda ihtiyaçlarını anlatırken yargılanmak, ayrımcılığa uğramak, yalnızlaşmak ve kendi yaşamını ilgilendiren kararlarda söz sahibi olamamaktır. Yoksullukla mücadele, bu yoksunlukları birlikte ele alan, insan onurunu ve temel hakları güvenceye alan kamusal politikalar gerektirir.

Birleşmiş Milletlerin 2026-2028 dönemi için belirlediği **“Barış ve İnsan Hakları İçin Birlikte”** ortak teması altında, bu yılın odağı **“Herkes İçin Güvenli Evler”** olarak açıklanmıştır. Güvenli bir ev, karşılanabilir kira, kesintisiz su ve elektrik, rutubetsiz odalar, erişilebilir yaşam alanları ve tahliye korkusu olmadan yaşayabilmek demektir. Barınma güvencesi olmadığında çocukların eğitimi, ailelerin beslenmesi, sağlık ve bakım hizmetlerine erişimi de tehlikeye girer. UNDP'nin bu yılki mesajı da bir iş sahibi olmanın her zaman yoksulluktan çıkmaya yetmediğini vurguluyor.

Yoksulluk; yeterli beslenememek, sağlıksız bir evde yaşamak, tedaviyi ertelemek, eğitimden kopmak ve hayatını sürekli borçlanarak sürdürmek zorunda kalmaktır.

Herkes için Güvenli Evler

Derin Yoksulluk Ağı olarak, günlük ve güvencesiz işlerde çalışan ailelerle yürüttüğümüz çalışmalar, geçinmeye yetecek ücretin, güvenli çalışma koşullarının, sosyal korumanın ve temel hizmetlere erişimin birlikte sağlanması gerektiğini gösteriyor. İstanbul'da **19 haneyle yaptığımız derinlemesine görüşmelere** dayanan *Derin Yoksulluk Koşullarında Barınma ve Yaşam Araştırması*, kira yükünün beslenme, sağlık ve eğitim için ayrılacak kaynakları nasıl tükettiğini ortaya koyuyor. Görüşülen hanelerin bildirdiği **aylık gelirler 10 bin–38 bin TL, kira bedelleri ise 10 bin–25 bin TL arasında** değişiyor.

~10.000TL
~38.000TL

~10.000TL
~25.000TL

İki çocuklu bir baba, “28 bin lira maaş alıyorum, 20 bini kiraya gidiyor” diyor. Bu hanede gelirin yaklaşık **%71'i kiraya** ayrılıyor; faturalar, beslenme, ulaşım ve çocukların ihtiyaçları için geriye 8 bin TL kalıyor. Üç çocuklu bir başka hanede 15 bin TL **gelirin tamamı kiraya** gidiyor. Bir diğer katılımcı ise 10 bin TL sosyal yardımla yaşarken 15 bin TL kira ödemek zorunda olduğunu, aradaki farkı yakınlarının karşıladığını belirtiyor.

Bu bulgular Türkiye geneline ait oranlar değildir, görüşülen hanelerin deneyimlerini yansıtmaktadır. Ancak ailelerin barınabilmek için borçlandığını, yakınlarından destek istediğini ve diğer temel ihtiyaçlarını ertelediğini açıkça göstermektedir.

Geçen gün yağmur yağdı, çocuğumun üstüne yatağına naylon örttüm. Bayağı ıslanmıştı.

Kiranın ödenmesi, sağlıklı bir evde yaşanabildiği anlamına gelmiyor. Görüşmelerde **rutubet, küf, çatı akması, su baskını, çürümüş pencereler, fare ve haşere sorunları** anlatılıyor. Bir katılımcı, “geçen gün yağmur yağdı, çocuğumun üstüne yatağına naylon örttüm. Bayağı ıslanmıştı.” sözleriyle çocuğunun uyuduğu koşulları tarif ediyor. Bodrum katta yaşayan bir başka katılımcı, “gece gündüz lambamız açık” diyerek gün ışığı almayan evini anlatıyor.

TÜİK'in 2025 yılı verilerine göre **Türkiye'de nüfusun %28,8'i, yaşadığı konutta sızdıran çatı, nemli duvarlar veya çürümüş pencere çerçeveleri** gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Araştırmamızdaki ailelerin anlatıları, bu sorunların günlük yaşamda ne anlama geldiğini gösteriyor. 31 yaşındaki bir kadının sözleri, bu koşullarda kalmanın zorunluluğunu ortaya koyuyor: “Hani desem oturulacak bir ev mi, değil. Ama mecburuz. Evi su basıyor.”

İstanbul'daki sel baskınları: Güvenli barınma, iklim adaletinin de temelidir

İstanbul'da son günlerde yaşanan şiddetli yağışlar ve su baskınları, güvenli barınmanın yaşamsal önemini yeniden gösterdi. Bodrum katlarda yaşayanlara daha güvenli yerlere geçmeleri yönünde yapılan uyarılar, başka bir soruyu da gündeme getiriyor: **Gidecek güvenli bir yeri, taşınacak parası ve başka bir ev tutacak geliri olmayan aileler ne yapacak?**

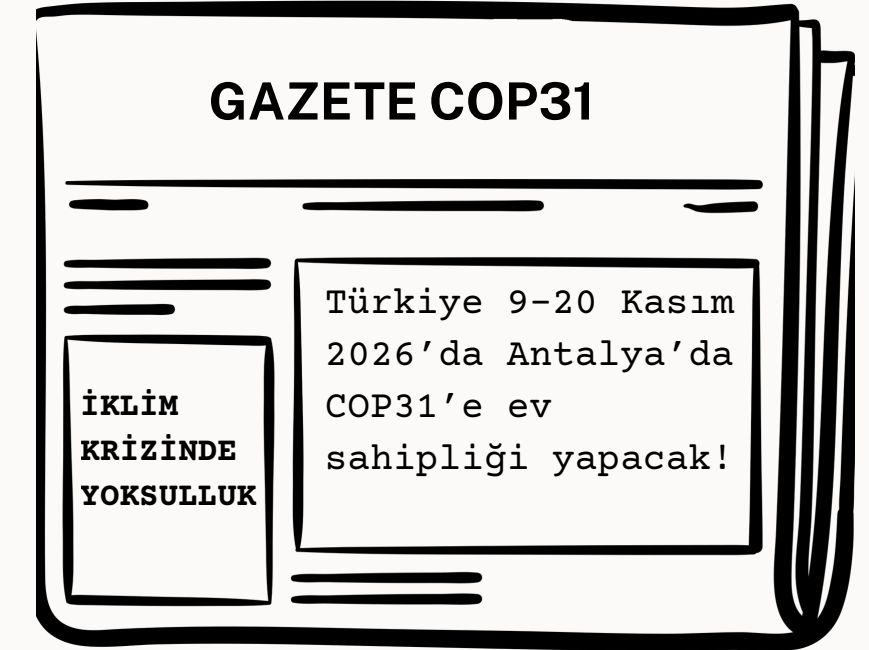
İstanbul'daki son sel baskınında evi su altında kalan bir anne, yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

“**Evde oturabileceğimiz kuru bir yer kalmadı. Bütün eşyalarımız ıslandı. Kalacak başka bir yerimiz de yok.**”

Bu sözler, selin ardından ailelerin karşı karşıya kaldığı çaresizliği ortaya koyuyor: Ev artık güvenli bir sığınak değil, fakat gidebilecekleri başka bir yer de yok. **“Güvenli bir yere geçin”** uyarısının karşılık bulabilmesi için, o güvenli yerin herkes için erişilebilir olması gerekiyor.

İklim kriziyle ağırlaşan riskler, konutun niteliği, altyapı eksiklikleri ve yoksullukla birleştiğinde sonuçlar daha yıkıcı olabiliyor. Bir evin su altında kalması, yatağın, buzdolabının, ilaçların, okul kitaplarının ve güçlükle edinilmiş eşyaların kaybına, yeni borçlara ve eğitimin kesintiye uğramasına yol açabiliyor.

Türkiye'nin 9-20 Kasım 2026'da Antalya'da COP31'e ev sahipliği yapacak olması, iklim politikalarıyla yoksulluk ve barınma politikalarını birlikte ele almak için önemli bir sorumluluk doğuruyor. İklimle dayanıklı kentler, düşük gelirli kiracıların, çocukların, yaşlıların ve engelli bireylerin güvenliğini ve haklarını koruyan kentler olmalıdır. **“Doğalgazım bayağı yüksek geliyor, yemeyip oraya veriyorum”** bu cümle ailelerin ısınma ile beslenme arasında seçim yapmak zorunda kaldığını gösteriyor. Bir başka anne ise **“Yatamıyorum bazı geceler çocuklarıma nasıl yemek yaparım diye düşünüyorum soğukta”** sözleriyle geçim kaygısını anlatıyor.

Elektrik kesintileri çocukların eğitimini de etkiliyor: “**Çocuklar okuldan geliyor, dersleri oluyor. Elektrik olmayınca ders de çalışamıyorlar.**” Enerjiye erişim, aydınlanma, ısınma, yemek hazırlama, gıdayı saklama ve eğitime devam edebilmenin ortak koşuludur.

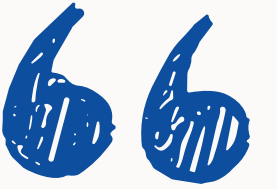
Kira baskısı sağlık ve hijyen ihtiyaçlarını da geri plana itiyor. Bir kadın, “**Kiradan diğer masraflara sıra gelemiyor ki... ped sordunuz mesela, kızlarıma alıyorum ama kendime alamıyorum**” diyor. Solunum hastalığı bulunan bir katılımcı ise ilaçları için “**Ama her zaman alamıyorum onları, para çıkışmıyor**” ifadesini kullanıyor.

Artık çadırdaki mı kalırız ne yaparız bilmiyorum

Yıkım ve tahliye tehdidi, ailelerin geleceğini sürekli belirsizlik içinde bırakıyor. Yaşadığı ev için yıkım kararı bulunan bir kadın, “**artık çadırdaki mı kalırız ne yaparız bilmiyorum**” diyor.

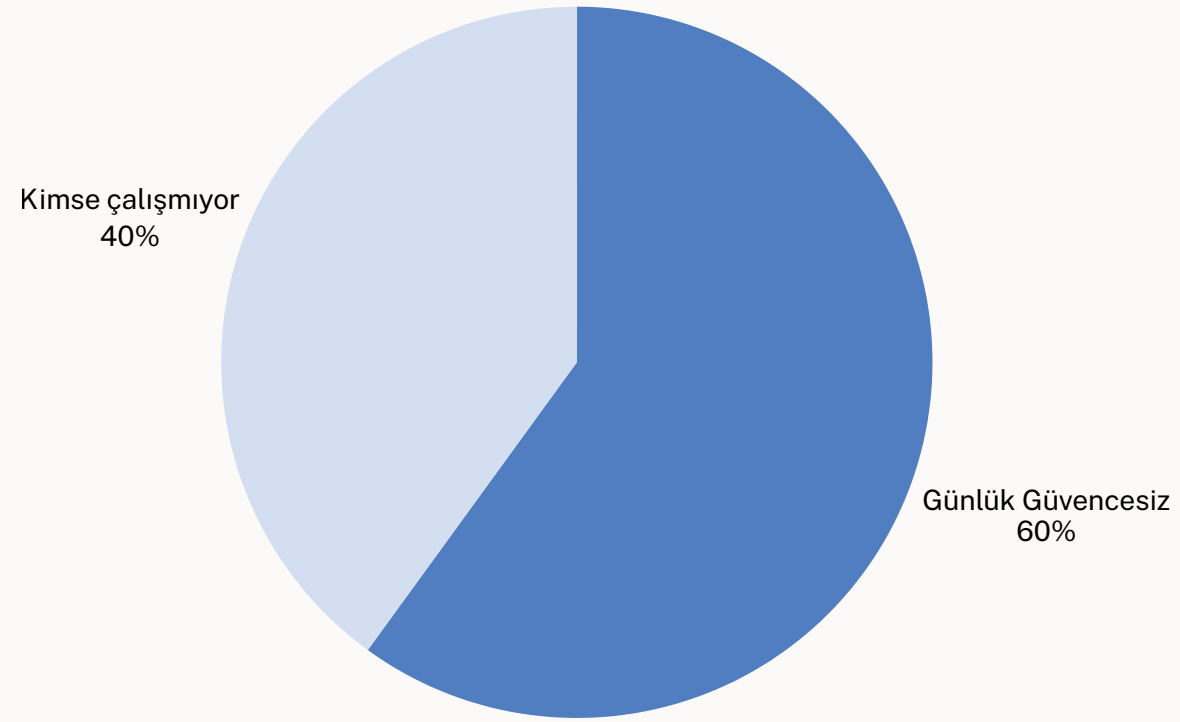
Zorunlu taşınma, çocukların okuldan, yetişkinlerin iş bağlantılarından, ailelerin komşuluk ve dayanışma ağlarından kopması anlamına gelebiliyor “**Ben artık hayal bile kuramıyorum**” sözü, barınma güvencesizliğinin ruhsal yükünü de görünür kılıyor. Güvenli bir ev, bugün kalacak bir yer bulmanın yanında yarın da orada yaşayabileceğini bilmektir.

Ben artık hayal bile kuramıyorum

20 Yalnız anne barınma, bakım ve geçim yükünü birlikte taşıyor

12 hane günlük güvencesiz işlerde 8 hanede kimse çalışmıyor

“Derin Yoksulluğa Karşı: Yalnız Değilsin” projesi kapsamında izlediğimiz 20 yalnız annenin yaşadığı hanede 58 çocuk bulunuyor. **Annelerin tamamı sosyal güvenceden yoksun**, 12 hanede geçim **günlük ve güvencesiz işlerle** sağlanırken 8 hanede **kimse çalışmıyor**.

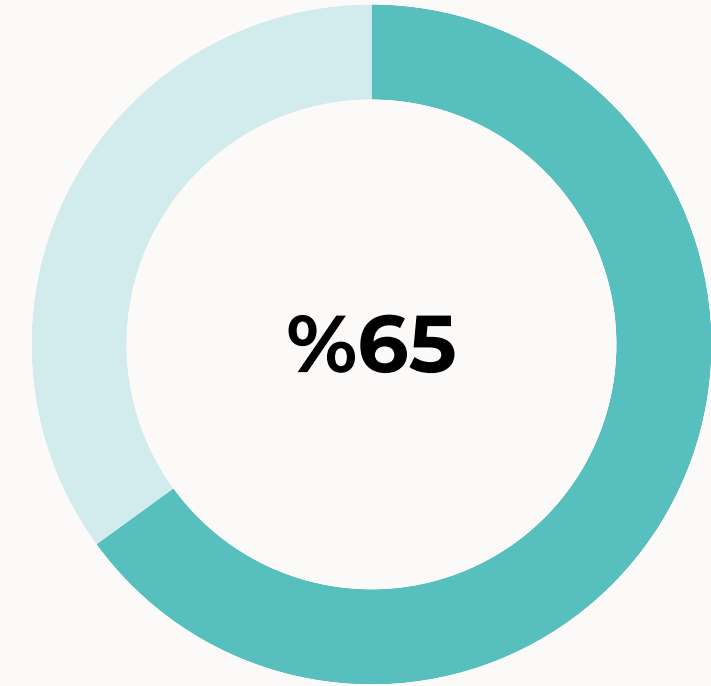
Güncel Barınma Krizi

Bu hanelerin 14’ü güncel bir barınma krizi yaşıyor.

Tahliye tehdidi veya elektrik ve su kesintisi

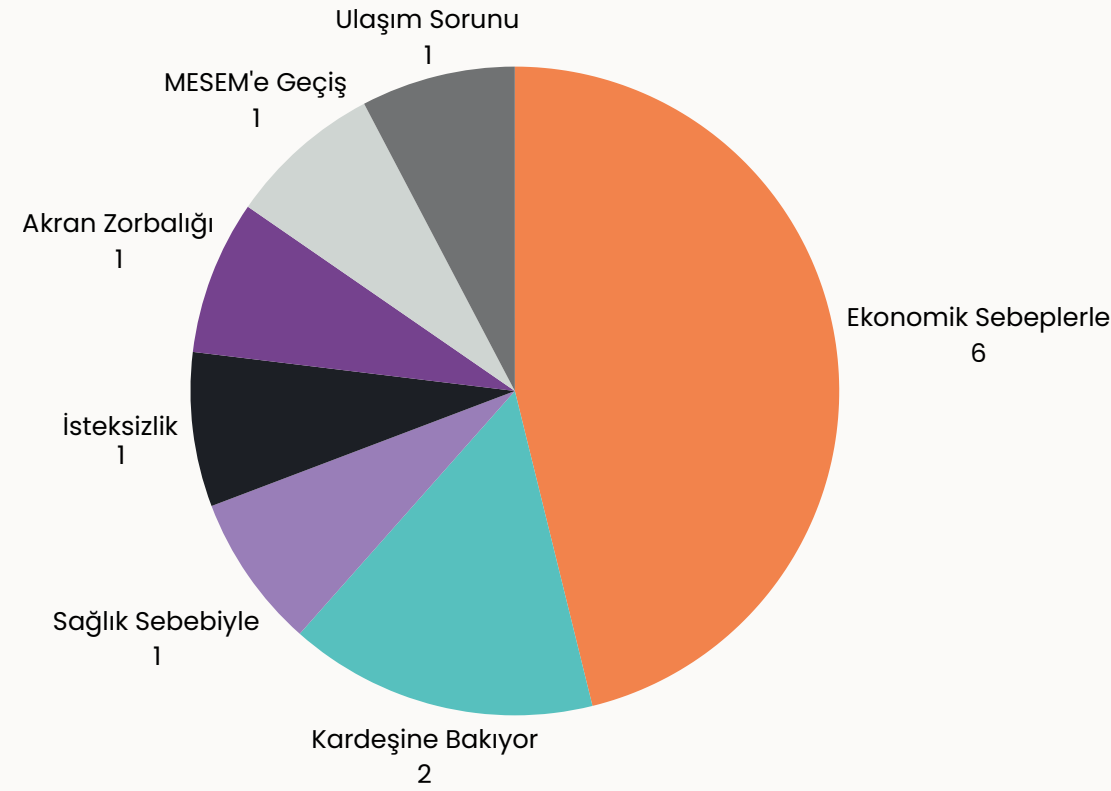
Bu hanelerin 14’ü **güncel bir barınma krizi** yaşıyor. 16 hane, kira veya faturalarını ödeyemediği için **tahliye tehdidi ya da elektrik ve su kesintisi** gibi durumlarla karşılaştığını belirtiyor.

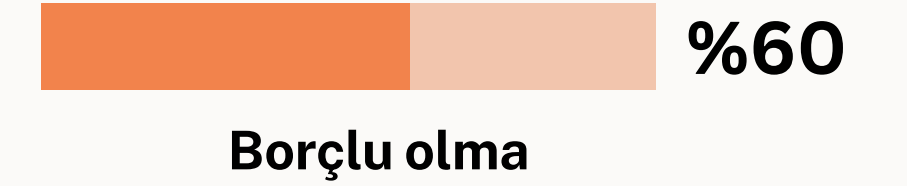
Çocuklar düzenli beslenmiyor veya öğün atlıyor

15 anne haftada iki-üç kez öğün atladığını, 13 hane çocukların düzenli beslenemediğini veya öğün atladığını bildiriyor. Altı hanede okulu terk eden çocuk bulunuyor. Çalışmaya katılan 20 annenin tamamı, yalnız ve güvencesiz çalışan annelere yönelik **sosyal konut** talep ediyor.

Çocukların ve gençlerin eğitimi, yaşam koşullarından ayrı düşünülemez

Eğitimden kopuşu önlemeyi amaçlayan çalışmamızda **37 hanede 112 çocuk izleniyor, hanelerin 22'si tek ebeveynli.** İzlem kayıtlarında eğitim yılı boyunca **13 öğrencinin okulu terk ettiği, bunların altısında ekonomik nedenlerin bildirildiği görülüyor.** Diğer nedenler arasında ulaşım güçlükleri, kardeş bakımı, akran zorbalığı ve sağlık sorunları bulunuyor.

İstanbul'da 100 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdiğimiz bir çalışmada, **62 öğrenci maddi nedenlerle öğün atladığını, 48 öğrenci temel sağlık ihtiyaçlarını ertelediğini, 60 öğrenci borçlu olduğunu, 22 öğrenci ise ekonomik nedenlerle eğitimini bırakmayı veya dondurmayı düşündüğünü** belirtti. Ortak mesajları: Eğitim hakkını korumak için beslenme, barınma, sağlık ve bakım ihtiyaçlarını da karşılamak gerekiyor.

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Açık Alan Derneği ve Derin Yoksulluk Ağı olarak hanelerin ihtiyaçlarını birlikte değerlendiriyor; maddi destekleri düzenli görüşmeler, ev ve okul ziyaretleri, danışmanlık ve kamu hizmetlerine yönlendirmeyele tamamlıyoruz.

TEMEL İHTİYAÇ DESTEĞİ

GIDA VE TEMİZLİK
ÜRÜNLERİ

KIYAFET VE
AYAKKABI

KIRTASIYE
MALZEMELERİ

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Temel İhtiyaç Destekleri

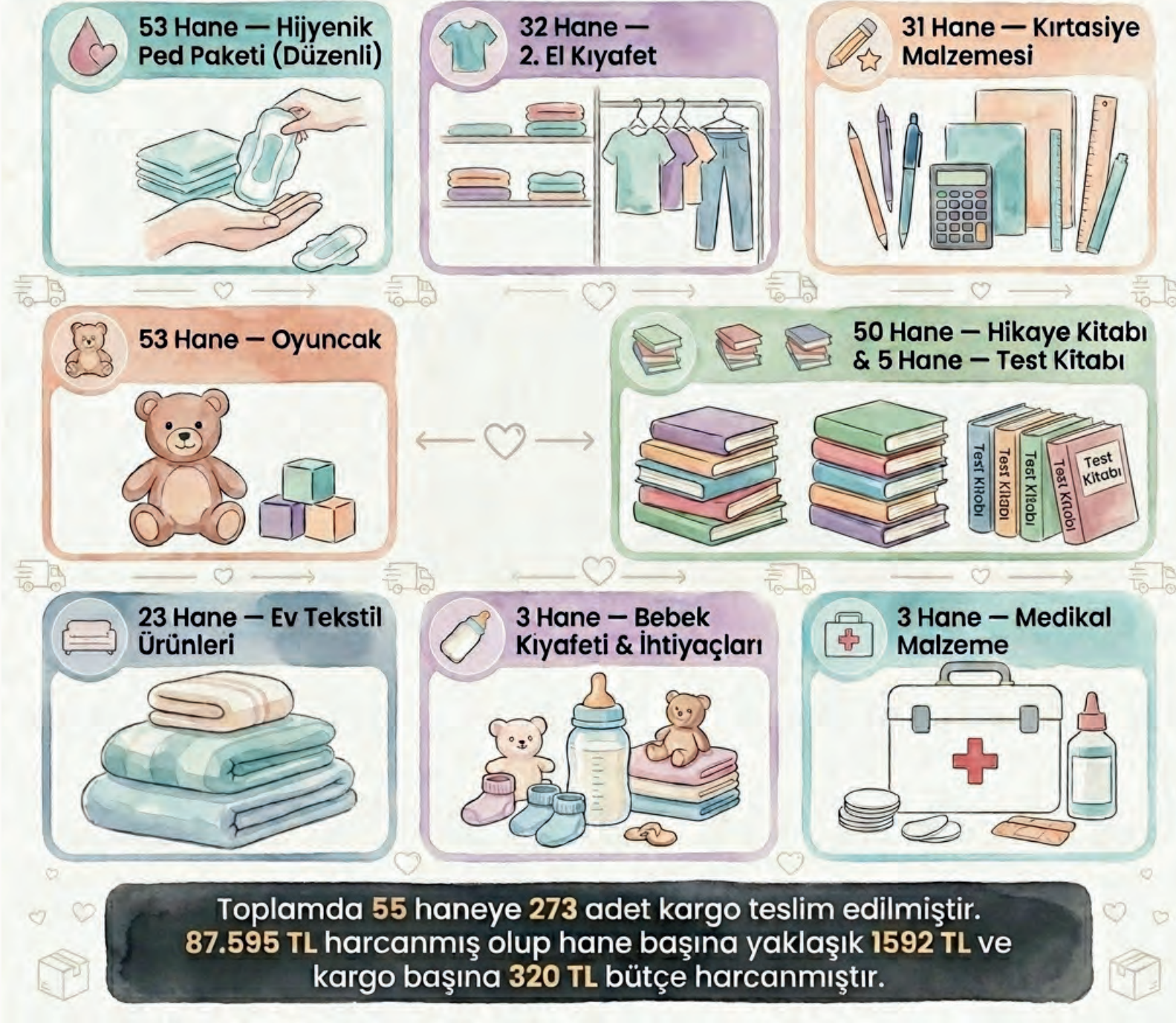
Aylık düzenli gıda desteği kapsamında 63 haneye 4.000 TL, 77 haneye 1.500 TL destek sunuluyor.

Acil durumlarda ayrıca 50 hane 1.500 TL gıda çekiyle destekleniyor.

Mart ayında 144 haneye 5.000 TL, Mayıs ayında 135 haneye 7.000 TL kıyafet desteği ve yıl boyunca acil ihtiyaçlar için 93 haneye 5.000 TL kıyafet çeki ve 139 haneye 5.000 TL kırtasiye desteği sağlandı.

**Temel ihtiyaçlar,
HAKTIR.**

DAYANIŞMA YOLDA

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Dayanışma Yolda

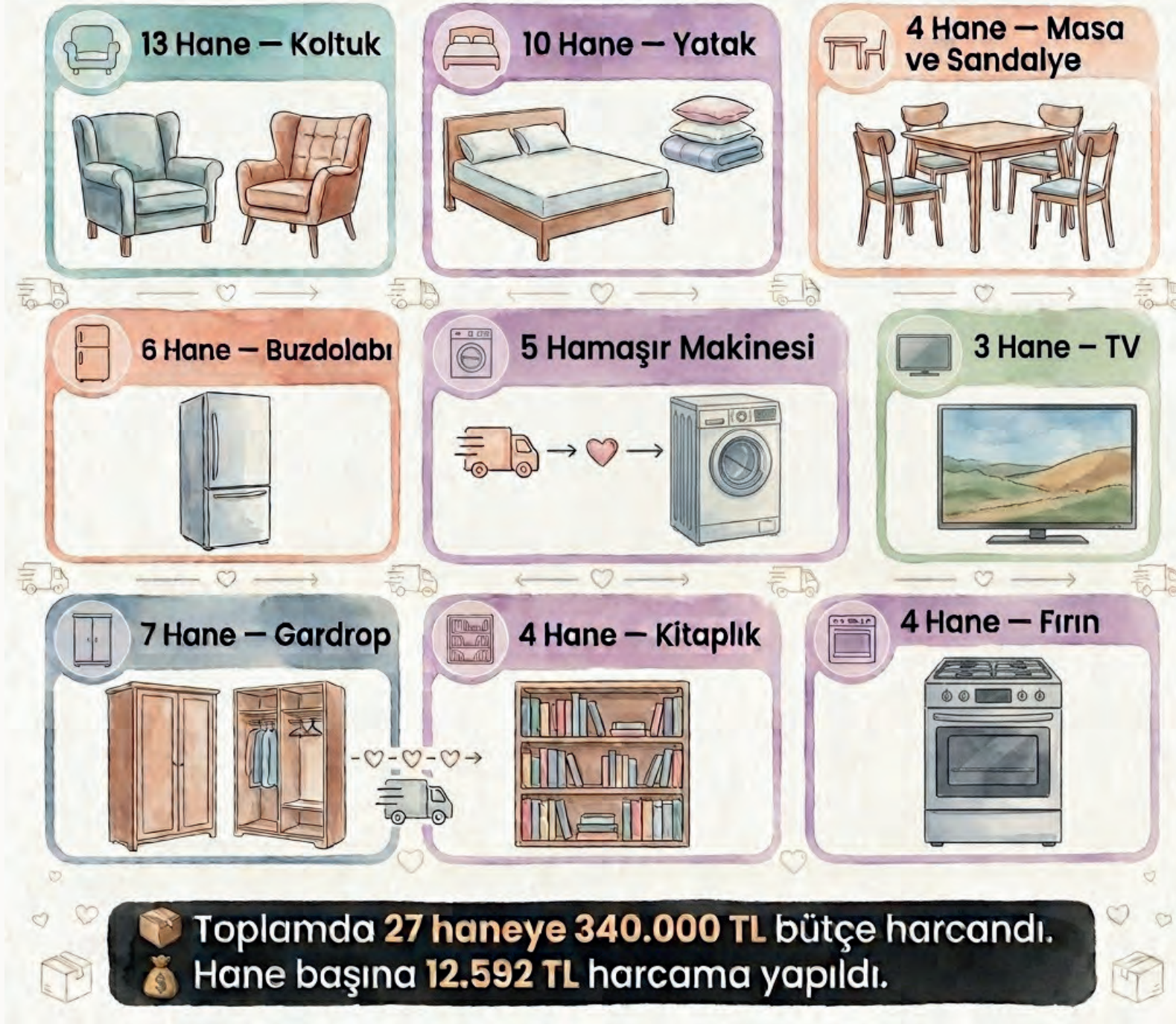
Kitap, oyuncak, kıyafet, kırtasiye, ev tekstili, bebek ihtiyaçları ve medikal malzemeleri içeren **273 kargo 55 haneye teslim** edildi.

Ayrıca **53 haneye bir yıl boyunca hijyen paketi desteği** sağlandı.

Dayanışma Yolda

EV DEN EVE DAYANIŞMA

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Evden Eve Dayanışma

27 haneye toplam 340.000 TL bütçeyle yatak, buzdolabı, çamaşır makinesi, kitaplık, masa ve diğer temel ev eşyaları ulaştırıldı.

Evden Eve Dayanışma

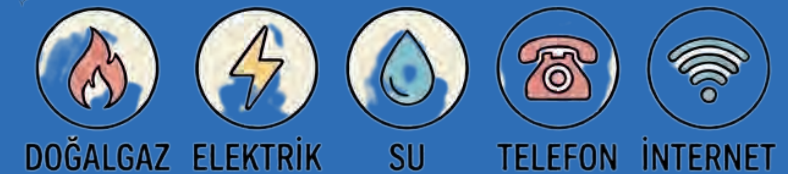

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Fatura Dayanışması

Şubat-Eylül 2026 döneminde **339** elektrik, su, doğalgaz, telefon ve internet faturası için 430.530 TL destek sağlandı.

Fatura Dayanışması

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Çocuklara Devredilen Yoksulluğa Karşı: Eğitim için Psikososyal Destekler

37 hanedeki 112 çocuk düzenli takip edilerek beslenme, kirtasiye, kıyafet, tablet, kitap, oyuncak ve sosyal etkinlik destekleri sağlandı.

Bu destekler sayesinde çocukların okul terki önlendi ve okul devamlılıklarında artış gözlemlendi.

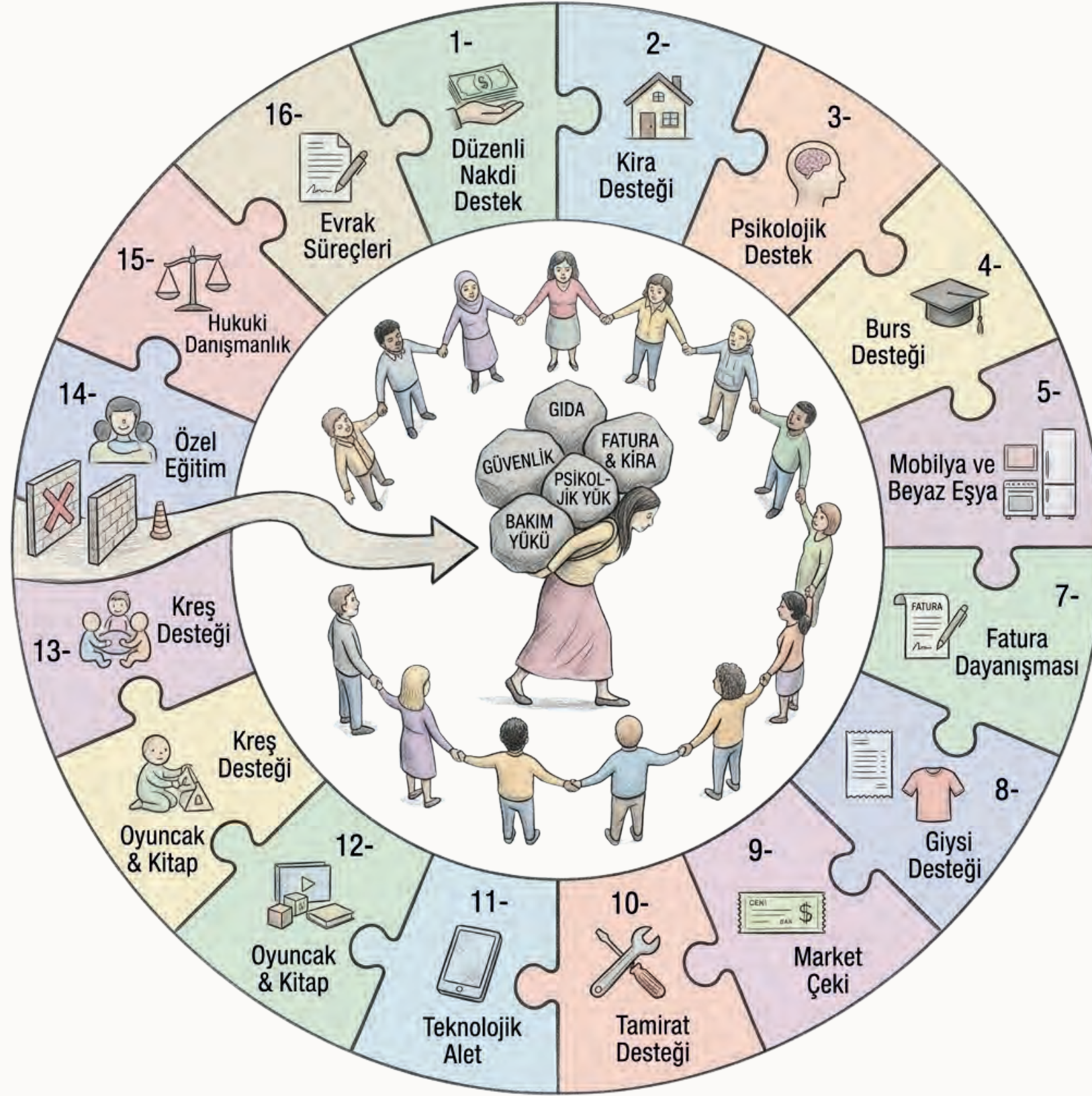
Eğitim
Destekleri

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

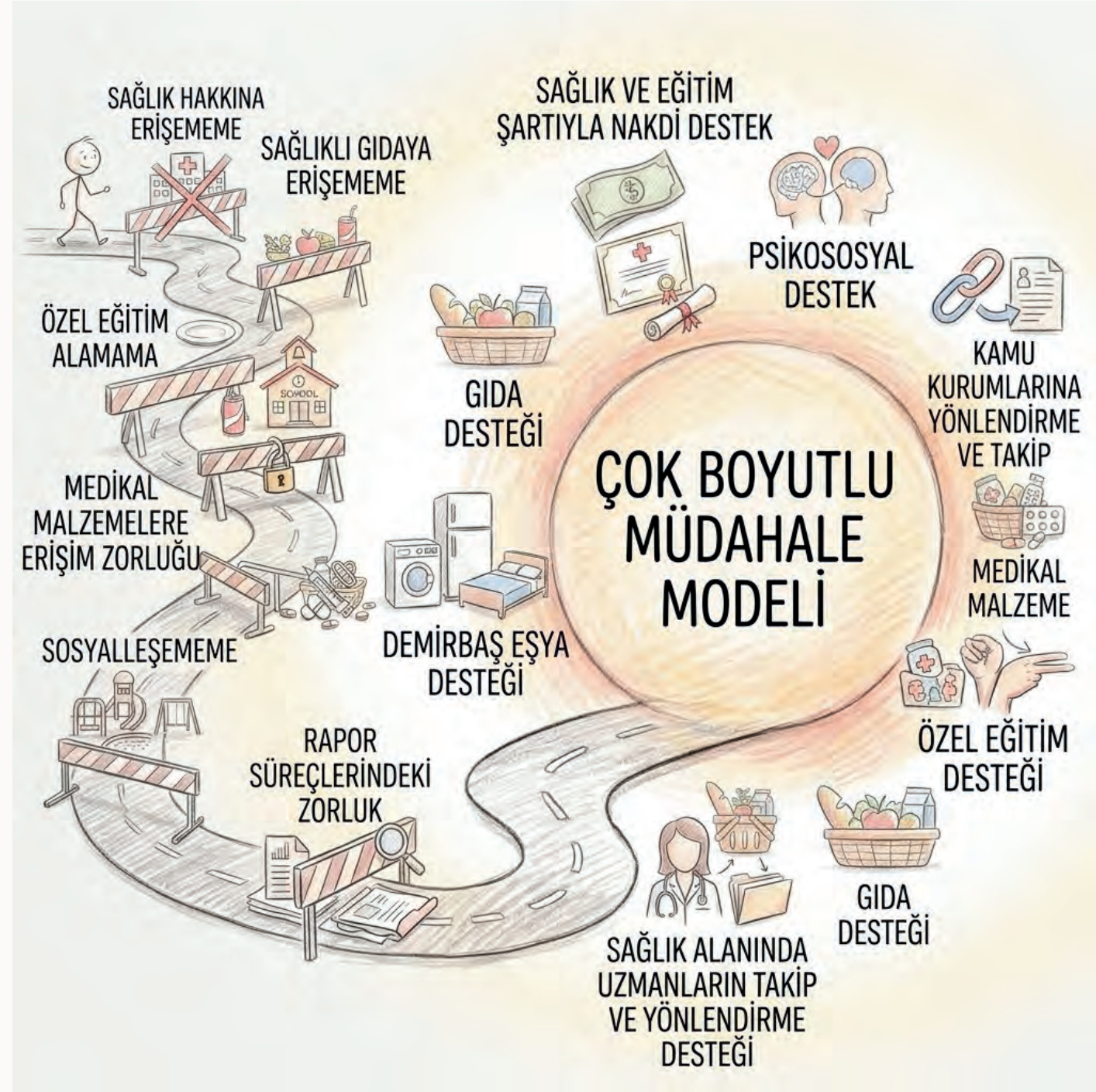
Derin Yoksulluğa Karşı: Yalnız Değilsin Yalnız Anneleri Güçlendirme Programı

10 haneye kira, 15 haneye altı ay boyunca fatura, iki haneye taşınma ve iki haneye altı aylık kreş desteği sağlandı. 21 haneye psikolojik destek verildi, bu süreçte 483 telefon seansı ve 21 ev ziyareti gerçekleştirildi.

Yalnız Anneleri Güçlendirme Programı

Yoksulluğa Karşı Derin Yoksulluk Ağı Nasıl Dayanışıyor?

Yoksulluğun Engelleri:

Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Engelli Bireylerin Bulunduğu Hanelere Yönelik Çok Boyutlu Müdahale Programı

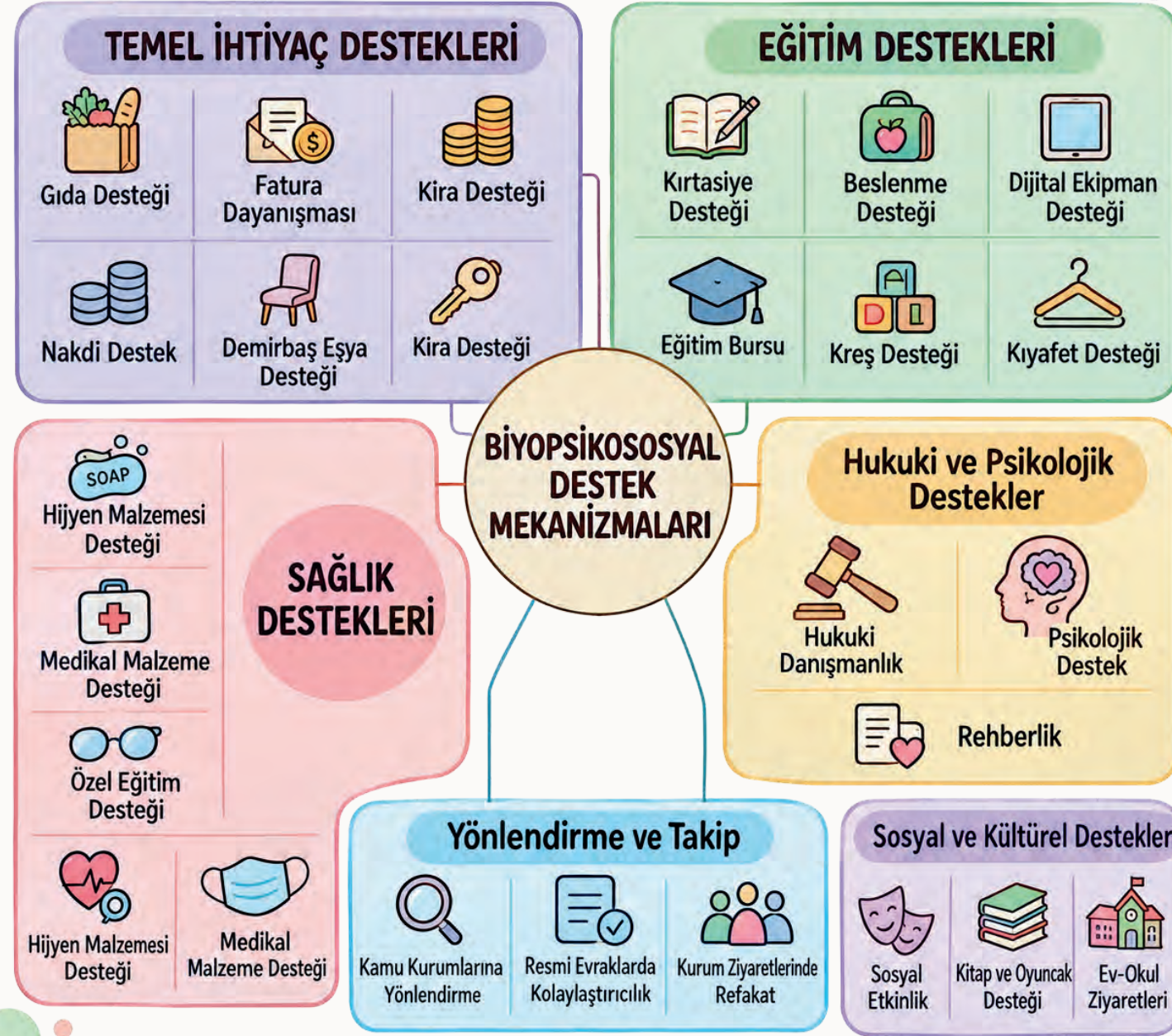
35 hanedeki 43 kişi, bunların içinde 25 çocuk ve ergen, doğrudan desteklenmektedir. Gıda, sağlık ve eğitim desteğinin yanında medikal malzeme, ev eşyası, kira, fatura ve uzman danışmanlığı sağlanmaktadır.

İlk beş ayda gözlük, sağlık raporu, özel eğitim, terapi ve tedaviye erişimde ilerlemeler kaydedildi.

Yoksulluğun Engelleri Programı

DERİN YOKSULLUKLA MÜCADELE HARİTASI

Bu desteklerde aynı haneler birden fazla hizmetten yararlanabildiği için sayılar toplanarak toplam yararlanıcı sayısı olarak değerlendirilmemelidir.

Dayanışma, acil ihtiyaçların karşılanmasını ve haklara erişimin önündeki engellerin kaldırılmasını sağlıyor. Ancak temel haklar bağışların sürekliliğine bırakılamaz.

Herkes için güvenli bir ev ve onurlu yaşam, kamusal güvence gerektirir.

Yoksulluğa Karşı Hak Temelli Politika Önerilerimiz

1 Yeterli gelir ve sosyal koruma güvenceye alınmalı.

Ücretler, emekli aylıkları ve sosyal destekler temel yaşam maliyetlerini karşılayacak düzeye getirilmeli, düzenli güncellenmelidir. Desteklerde gelirle birlikte kira, borçluluk, bakım sorumluluğu, engellilik ve sağlık giderleri değerlendirilmelidir.

2 Güvenceli ve insana yakışır işler sağlanmalı.

Kayıt dışı ve günlük çalışanların sosyal güvenceye erişimi güçlendirilmeli, geçinmeye yetecek ücret, güvenli çalışma koşulları ve hastalık döneminde gelir koruması sağlanmalıdır. İşe başlayanların sosyal destekleri, yeniden yoksulluğa düşmelerine yol açacak biçimde aniden kesilmemelidir.

3 Her çocuğa ücretsiz ve sağlıklı okul yemeği sağlanmalı.

MEB'in öğrenci, veli ve öğretmenlere yönelttiği anketlerin sonucu ne olursa olsun, çocukların beslenme hakkı güvence altına alınmalıdır. Anketler, bu hakkı oylamak için değil, hizmetin nasıl uygulanacağını belirlemek için kullanılmalıdır. Bütün kamu okullarında yaşa uygun, yeterli ve besleyici en az bir öğün ile güvenli içme suyu sunulmalı, bütçe, personel ve altyapı güvenceye alınmalı, çocuklar gelir durumlarına göre ayrıştırılmamalıdır.

4 Her okulda Okul Sosyal Hizmeti Programı kurulmalı.

Son dönemde okullarda yaşanan şiddet olayları, çocukların güvenliğini korumak için riskleri erken fark eden ve destek sağlayan hizmetlerin gerekliliğini gösteriyor. Sosyal hizmet uzmanları, devamsızlık, açlık, sık taşınma, çocuk işçiliği, akran zorbalığı, şiddete maruz kalma ve ihmal durumlarında çocuk ve aileyle çalışmalıdır. Çocukları damgalamadan, cezalandırıcı müdahalelerle yetinmeden, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler arasında mahremiyeti koruyan takip, yönlendirme ve koruyucu destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Yoksulluğa Karşı Hak Temelli Politika Önerilerimiz

5 Eğitime devamın gerçek maliyetleri karşılanmalı.

Kırtasiye, kıyafet, ayakkabı, ulaşım, internet ve dijital araç desteği sağlanmalı, ekonomik nedenlerle eğitimden kopuş önlenmelidir. Üniversite öğrencilerine yeterli burs, ücretsiz beslenme, güvenli barınma ve sağlık desteği sunulmalı, çocuk işçiliğine karşı denetimler güçlendirilmelidir.

6 Sağlık, beslenme ve psikososyal destek erişilebilir olmalı.

Gebelikten başlayan düzenli sağlık ve büyüme izlemi sağlanmalı, ilaç, medikal malzeme, özel beslenme ve tedaviye ulaşım giderleri desteklenmelidir. Ücretsiz psikolojik danışmanlık, evde sağlık ve koruyucu sağlık hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır.

7 Bakım sorumluluğu kamusal hizmetlerle paylaşılmalı.

Ücretsiz ve nitelikli kreşler, okul sonrası bakım, özel eğitim, evde bakım ve kişisel destek hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır. Yalnız annelerin, engelli bireylerin, yaşlıların ve bakım verenlerin ihtiyaçları gözetilmeli, hijyen ve regl ürünlerine ücretsiz erişim sağlanmalıdır.

8 Barınma, su ve enerjiye erişim güvenceye alınmalı.

Düzenli kira desteği, erişilebilir kiralık sosyal konutlar ve tahliyeyi önleyici mekanizmalar oluşturulmalıdır. Sosyal tarifeler uygulanmalı, sağlıksız evlerin onarımı desteklenmeli, kentsel dönüşümde kiracıların barınması, mahalle bağları ve geri dönüş hakkı korunmalıdır.

Yoksulluğa Karşı Hak Temelli Politika Önerilerimiz

9 İklim politikaları yoksulluğu azaltmalı.

Sel ve aşırı sıcak riski altındaki düşük gelirli mahallelerde altyapı ve güvenli konut yatırımlarına öncelik verilmelidir. Afet öncesi koruma, güvenli tahliye, geçici barınma ve afet sonrası karşılıksız destek kiracıları da kapsamalıdır. COP31 sürecinde iklim finansmanının yoksulluktan etkilenen insanlara ulaşması sağlanmalıdır.

10 Yoksulluk çok boyutlu ölçülmeli, politikalar yaşayanlarla birlikte oluşturulmalı.

Gelirin yanında beslenme, barınma, sağlık, eğitim, bakım, borçluluk, ayrımcılık ve sosyal dışlanma izlenmelidir. Kamu kurumları ve sivil toplum iş birliği yapmalı, yoksulluğu yaşayanların bilgisi ve karar süreçlerine katılımı esas alınmalıdır. Başarı, insanların haklarına erişimindeki somut iyileşmeyle ölçülmelidir.

Avrupa Birliği'ne Çağrı: Çocuk Yoksulluğuyla Mücadele Aday Ülkeleri de Kapsamalı

Avrupa Komisyonu'nun ilk **AB Yoksullukla Mücadele Stratejisi**'ni kabul etmesini önemli buluyoruz. Ancak Türkiye'de çocukların %36,8'inin yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olduğu bir dönemde, aday ülkelerdeki çocuklar için de somut bir iş birliği ve destek çerçevesi oluşturulmasını talep ediyoruz. Çocukların beslenme, sağlık, eğitim ve güvenli barınma ihtiyaçları üyelik statüsüne göre değişmiyor. Avrupa Çocuk Garantisi'nin ilkeleriyle uyumlu programlar, ücretsiz okul yemeği, erken çocukluk hizmetleri ve barınma güvencesi için aday ülkelere yönelik mali ve teknik destek mekanizmaları geliştirilmelidir.

Avrupa Komisyonu'na soruyoruz: **Türkiye dahil aday ülkelerde çocuk yoksulluğunu azaltmak için hangi kaynaklar, ortak hedefler ve izleme mekanizmaları devreye alınacak?**

Türkiye'de kamu kurumlarını da bu iş birliğini talep etmeye ve çocuk yoksulluğuna karşı bütçesi, takvimi ve ölçülebilir hedefleri bulunan ulusal bir strateji oluşturmaya çağırıyoruz.